

WYBRANE ASPEKTY AKUSTYCZNE W PROJEKTOWANIU BUDYNKÓW

CZ. 1

1. Pojęcia podstawowe:

- Rodzaje fal : kuliste, płaskie, stojące – stan ustalony
- Stany nieustalone: narastanie, zanikanie, eksplozje

Prędkość dźwięku w gazach

$$c = \sqrt{\frac{1,4P_0}{\rho}}$$

P_0 = ciśnienie atmosferyczne

ρ = gęstość powietrza

$$c = 332 \sqrt{1 + \frac{t}{273}}$$

t – temperatura powietrza [°C]

c – prędkość dźwięku [$\frac{m}{s}$]

Prędkość dźwięku w cieczech

$$v = \sqrt{\frac{K}{\rho}}$$

K - moduł ścisłości cieczy

ρ – gęstość cieczy

Prędkość dźwięku w ciałach stałych

$$v = \sqrt{\frac{E}{\rho}}$$

E-moduł Younga

ρ – gęstość materiału

Ośrodek	Prędkość [m/s]
Powietrze (21°C)	344
Alkohol	1213
Ołów	1220
Wodór 0 st c	1269
Woda destylowana	1480
Woda zasolona 3,5% (21°C)	1520
Ciało ludzkie tkanki	1558
Plexi	1800
Drewno miękkie	3350
Beton	3400
Jodła	3800
Stal	5050
Aluminium	5150
Szkło	5200
Gips	6800

Długość fali akustycznej $\lambda = \frac{c}{f}$

c - prędkość dźwięku

$f = \frac{1}{T}$ [Hz] - częstotliwość

$\omega = 2\pi f$ (radian/s) - pulsacja

Ciśnienie akustyczne p_a – chwilowe oscylacje ciśnienia powietrza wokół statycznego ciśnienia barycznego.

Impedancja akustyczna $z = \frac{p}{c} = r + jx$

p – ciśnienie akustyczne

c – prędkość dźwięku

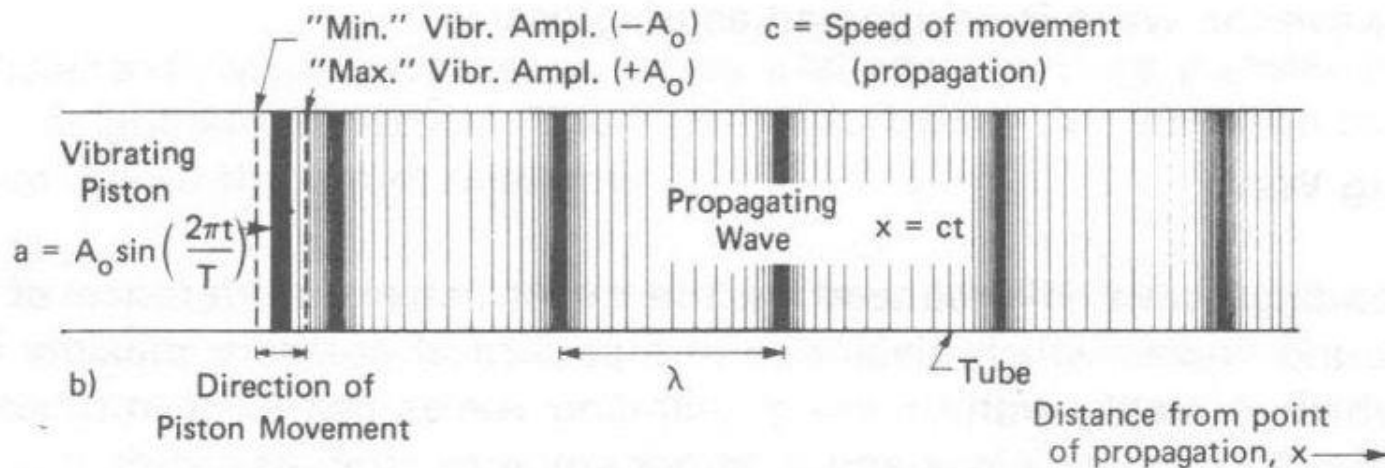
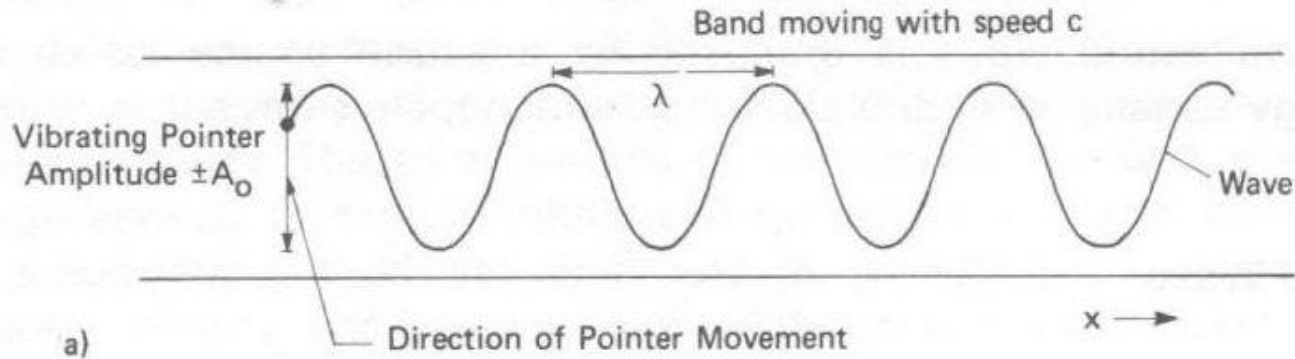
r - składowa rzeczywista rezystancji akustycznej

$j = \sqrt{-1}$

x - składowa urojona

W warunkach normalnych tj. temp powietrza = 20°C i $p = 10^5 Pa$ impedancja akustyczna powietrza wynosi 415 rayls.

Wartości charakteryzujące zmienne przebiegi akustyczne:

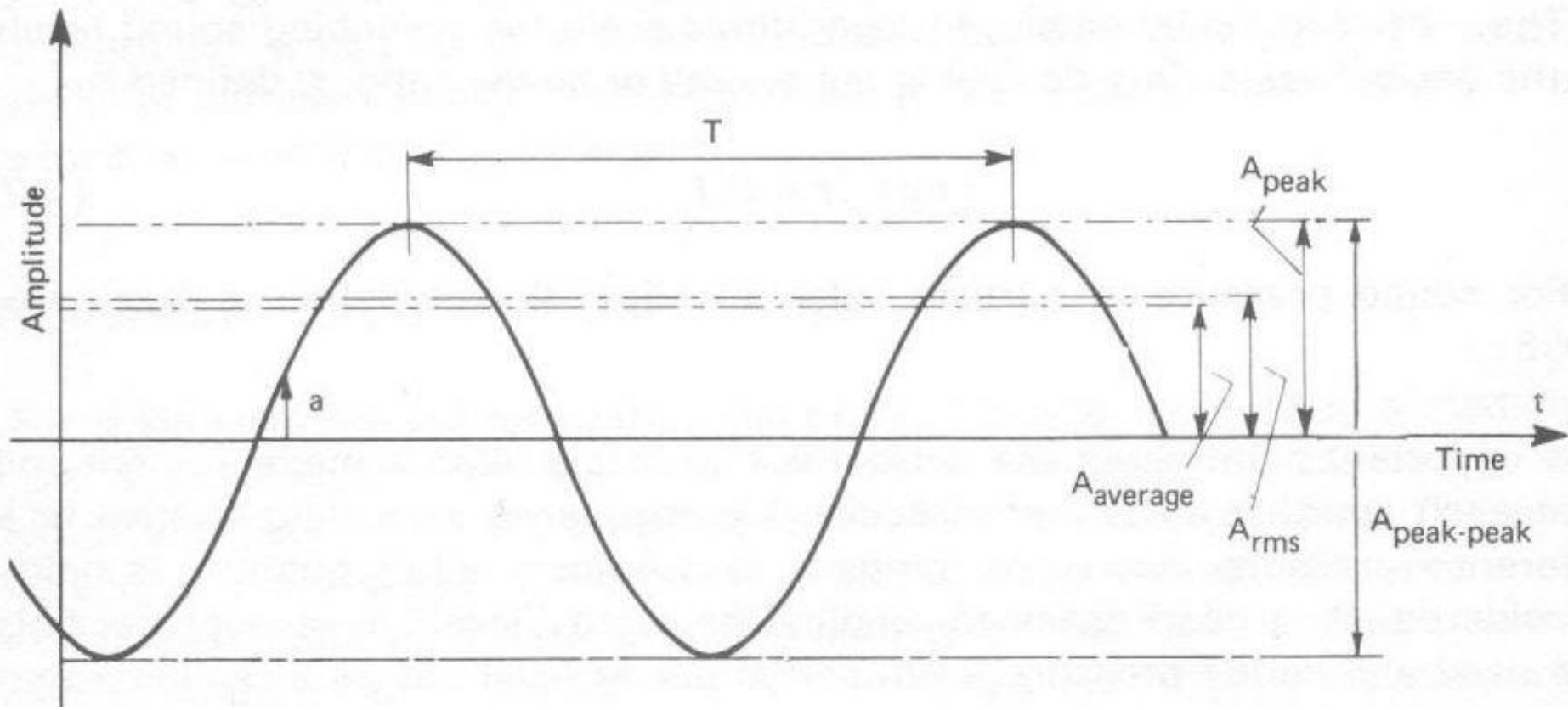

$$A_{rms} = \sqrt{\frac{1}{T} \int_0^T a^2(t) dt} \quad - \text{wartość skuteczna}$$

$$A_{|average|} = \frac{1}{T} \int_0^T |a| dt \quad - \text{wartość średnia}$$

$$A_{rms} = \frac{\pi}{2\sqrt{2}} A_{|average|} = \frac{1}{\sqrt{2}} A_{peak}$$

Gęstość energii akustycznej $E = \frac{p^2_{rms}}{\rho c^2}$

p_{rms} - wartość skuteczna ciśnienia akustycznego [Pa]

ρ - gęstość powietrza

c - prędkość dźwięku

E - gęstość energii (W.s.m⁻³)

Natężenie w polu swobodnym dla fali bieżącej

$$I = \frac{p^2_{rms}}{\rho c}$$

Natężenie w polu rozproszonym dla fali bieżącej

$$I = \frac{p_{rms}^2}{4\rho c}$$

(np. między odbijającymi ścianami w pomieszczeniach)

Gdzie :

p_{rms}^2 – skuteczna wartość ciśnienia

ρ – gęstość powietrza

c – prędkość dźwięku

I – natężenie dźwięku [$\text{W}\cdot\text{m}^{-2}$]

Miara decybelowa

Poziom natężenia dźwięku

$$IL = 10 \log \frac{I}{I_0}$$

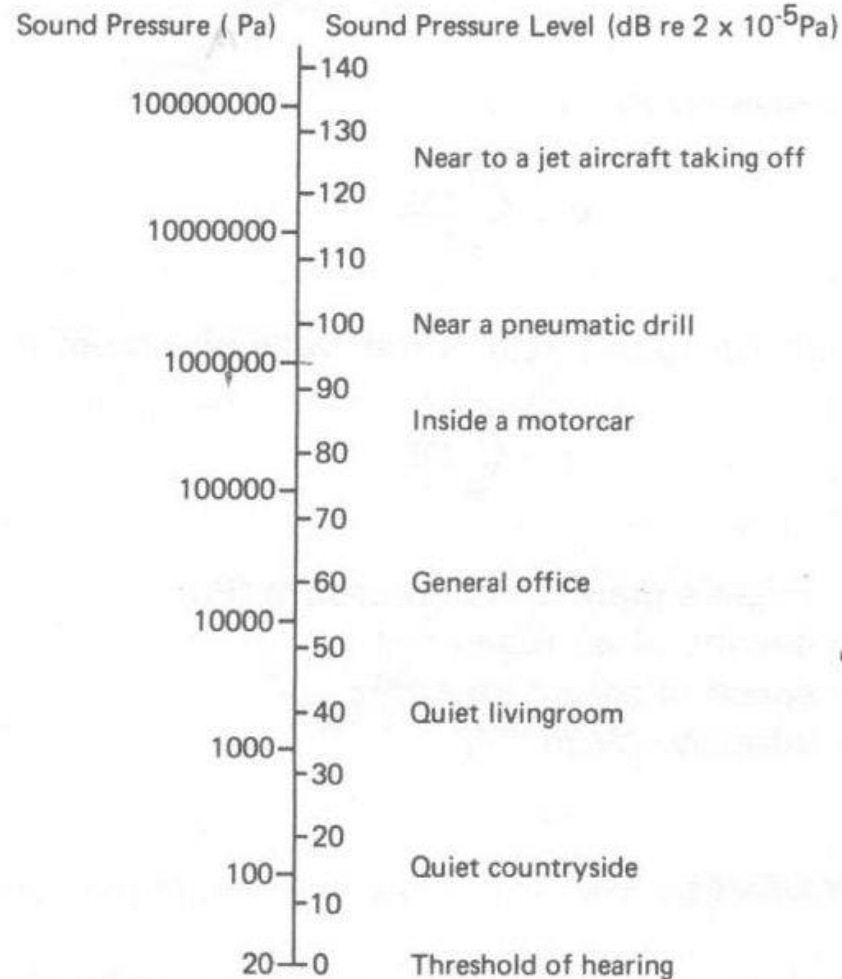
Gdzie:

$I_0 - 10^{-12} \text{ W.m.}^{-2} = 1 \text{ pW/m}^2$ – poziom odniesienia

Poziom ciśnienia dźwięku

$$SPL = 20 \log \frac{p_{rms}}{p_0}$$

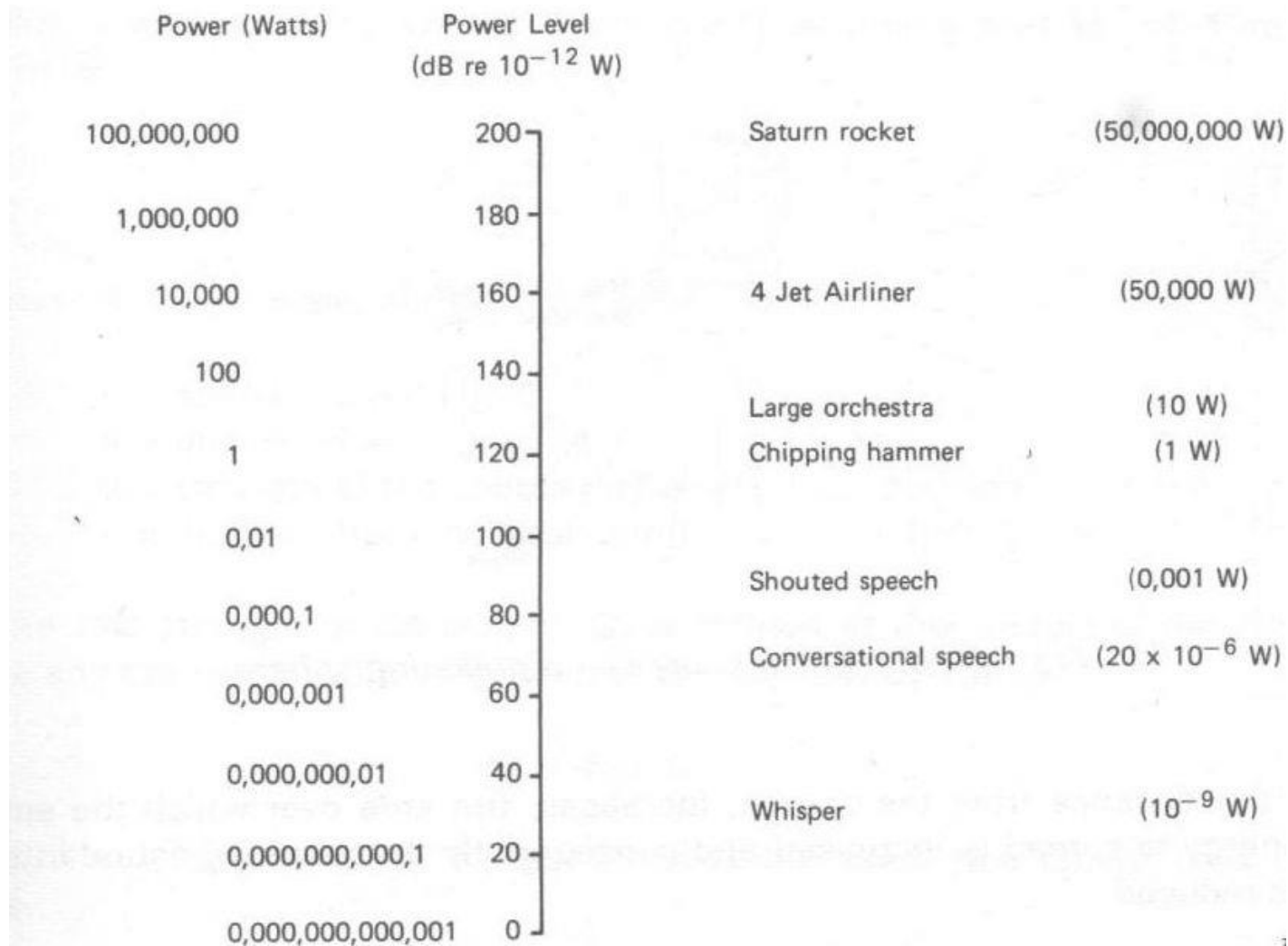
Gdzie $p_0 - 2 \times 10^{-5} \text{ N/m}^2 = 20 \mu\text{Pa}$ dla powietrza
(dla innych mediów $p_0 = 1 \mu\text{Pa}$)

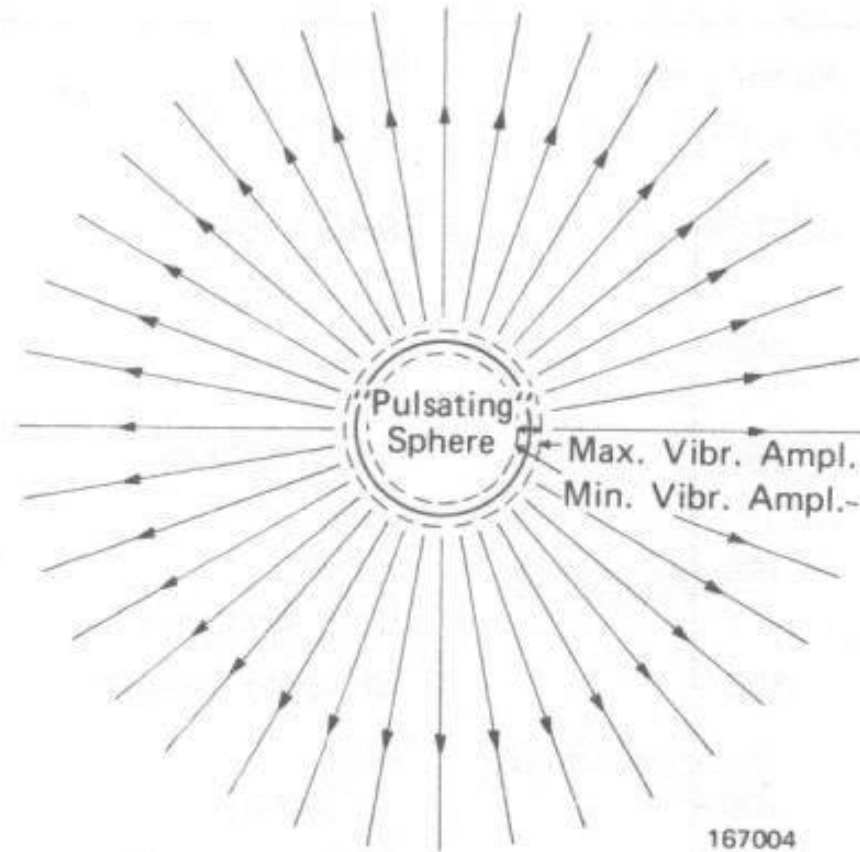
Poziom mocy akustycznej

$$SWL = 10 \log \left(\frac{W}{W_0} \right)$$

Gdzie $W_0 = 10^{-12} \text{ W} = 1 \text{ pW}$

Typowe źródła dźwięku:

monopol

Natężenie dźwięku promieniowanego przez monopol

$$I = \frac{W_m}{4\pi r^2}$$

Gdzie:

W_m – moc dźwięku (źródła) [W]

r – odległość od środka źródła [m]

Zależności między poziomem natężenia dźwięku,
a poziomem ciśnienia dźwięku mają
następującą postać:

$$\begin{aligned}SPL &= SWL - 20 \log(r) - 10 \log(4\pi) \\ &= SWL - 20 \log(r) - 11dB\end{aligned}$$

Gdzie:

SPL – poziom ciśnienia dźwięku

SWL – poziom mocy dźwięku

r – odległość od źródła

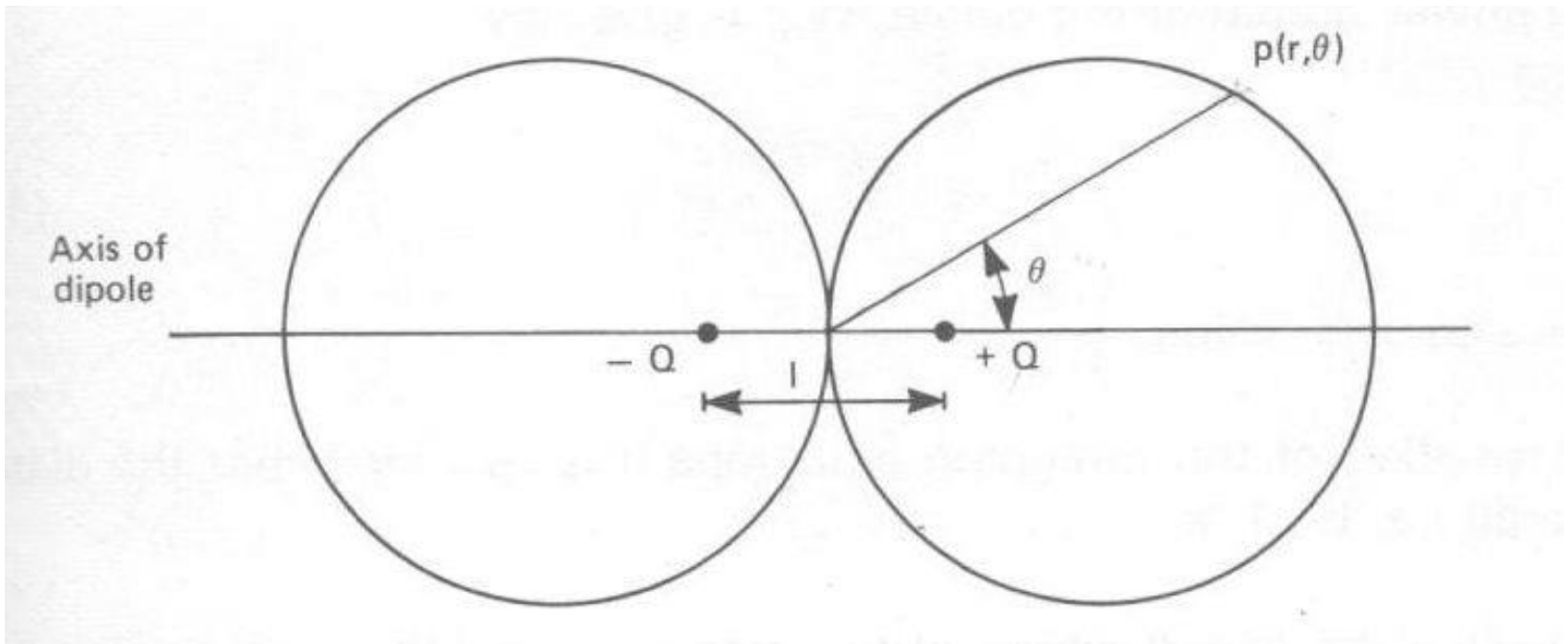
Moc dźwięku promieniowana przez monopol

$$W_m = \frac{\rho c k^2 Q^2}{4\pi}$$

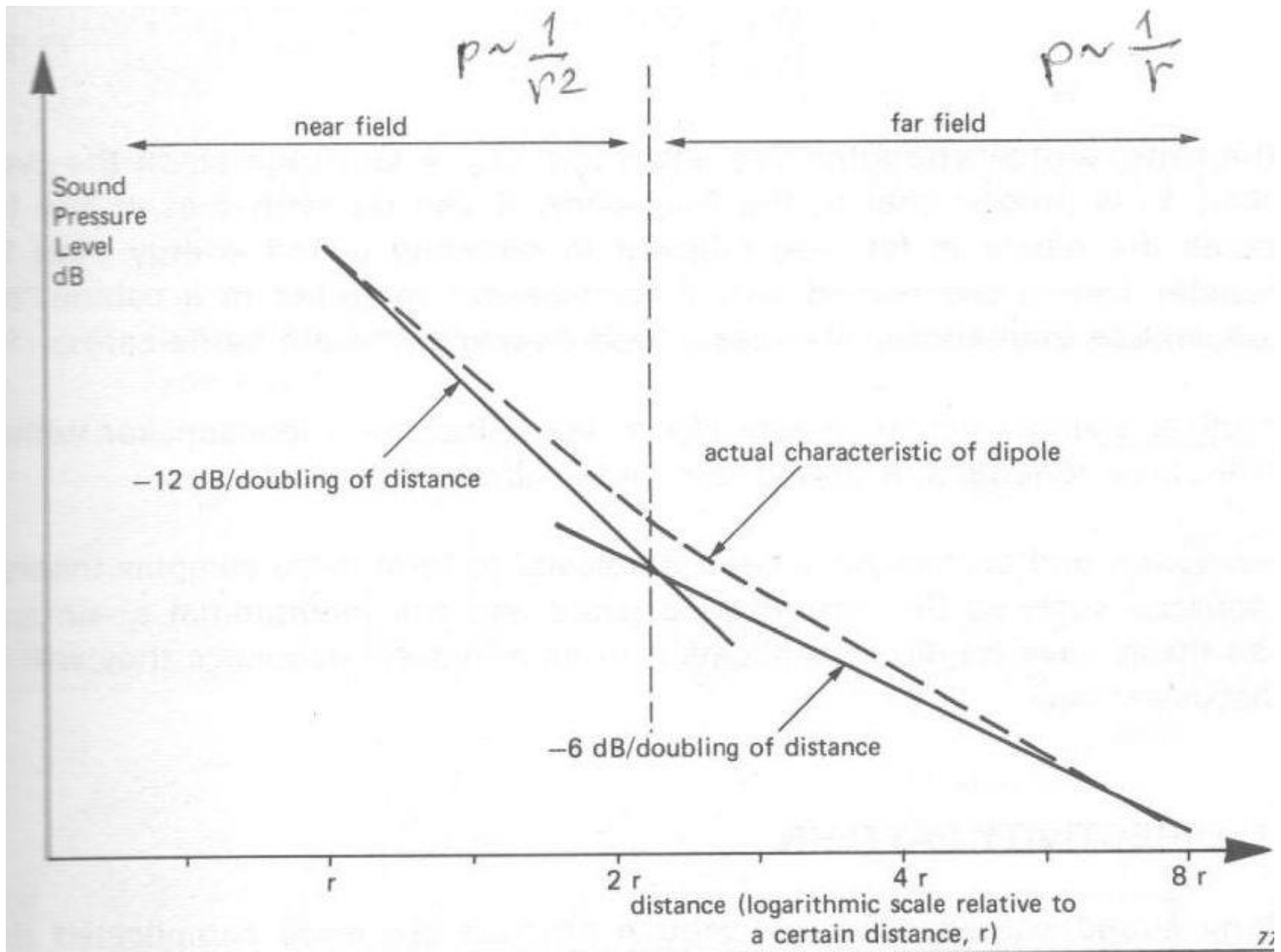
Gdzie:

Q- objętościowa wydajność źródła [m³/s]

$k = \frac{2\pi f}{c}$ – liczba falowa

dipol

dipol

Dla $kl \ll 1$ – ciśnienie dźwięku wytwarzane przez dipol

$$p_d = \frac{\rho c k^2 Q l}{4\pi r} \cos \theta$$

Moc promieniowania dipola

$$W_d = \frac{\rho c k^4 Q^2 l^2}{12\pi}$$

Wzorce kierunkowości:

Kierunkowość promieniowania źródła zależnie od jego lokalizacji może być określona przez: wskaźnik kierunkowości lub indeks kierunkowości.

Wskaźnik kierunkowości $D = \frac{I}{I_{ref}}$

Indeks kierunkowości

$$d = 10 \log D = 10 \log \left(\frac{I}{I_{ref}} \right)$$

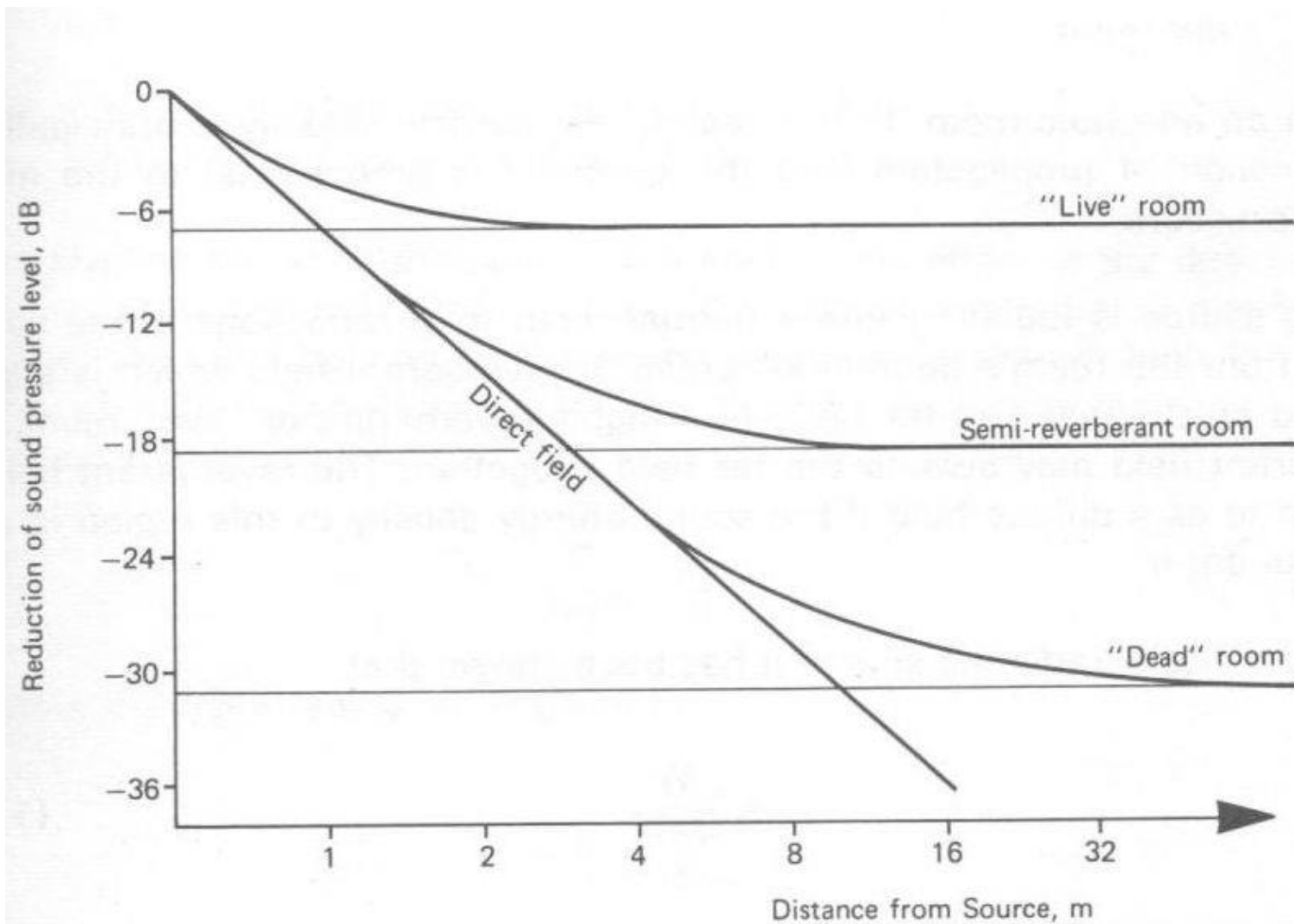
$$I_{ref} = \frac{W}{4\pi r^2}$$

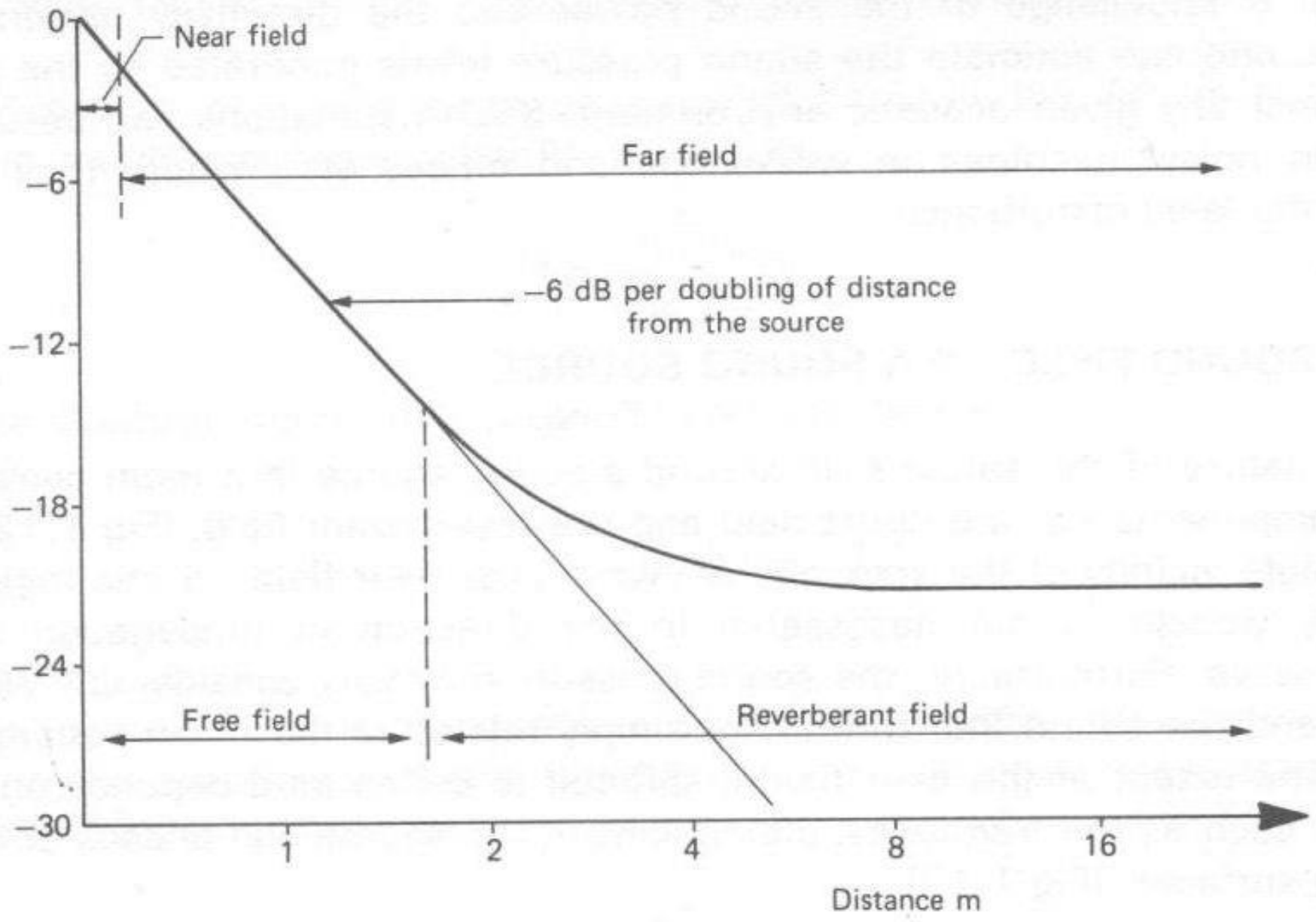
Gdzie W – moc źródła

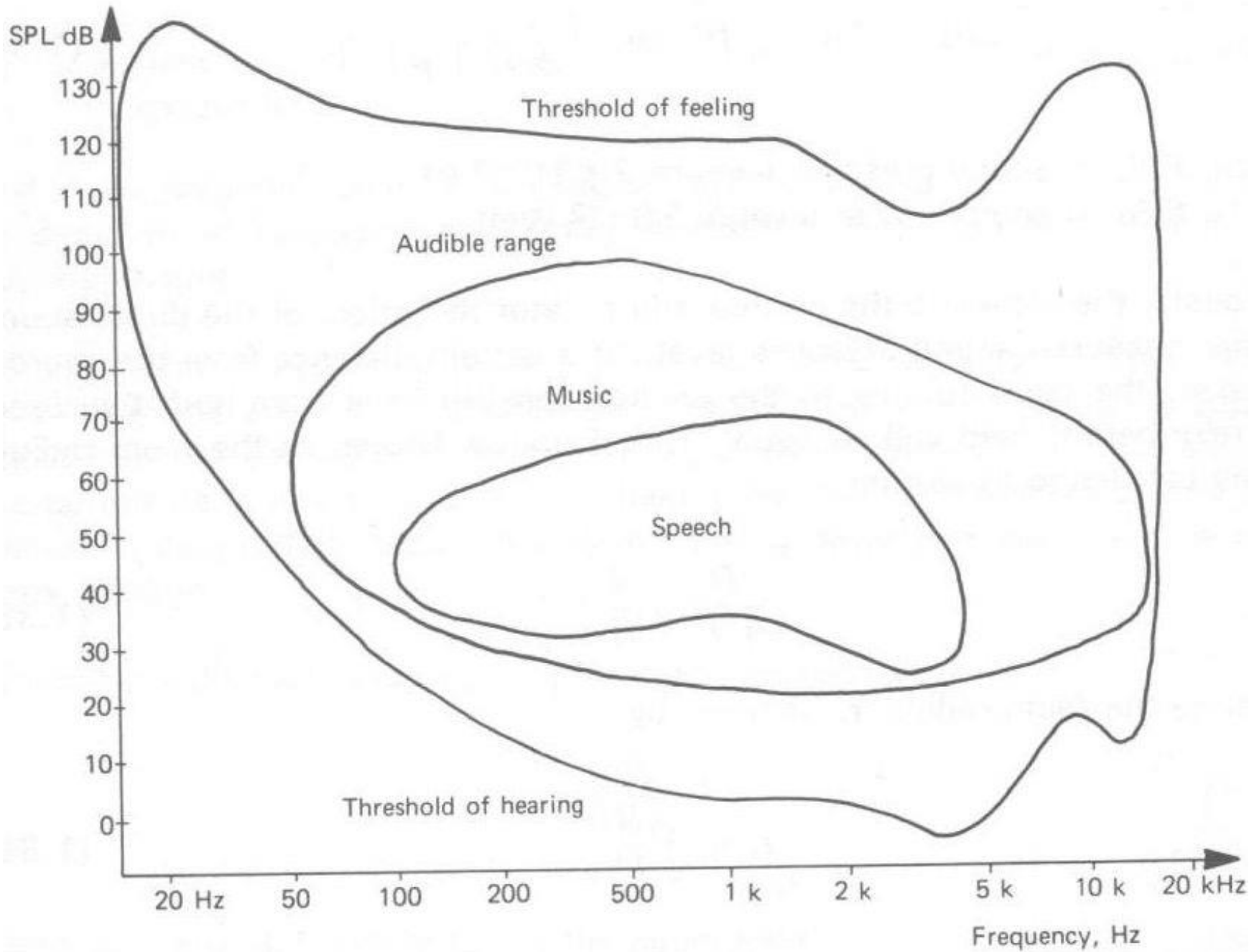
Położenie źródła	Wskaźnik kierunkowości	Indeks kierunkowości [dB]
Pole swobodne (przestrzeń między sufitem, a podłogą)	1	0
Płaszczyzna (podłoga, ściana)	2	3
Naroże (między podłoga i ścianą)	4	6
Między trzema płaszczyznami prostopadłymi (dwie ściany i sufit)	8	9

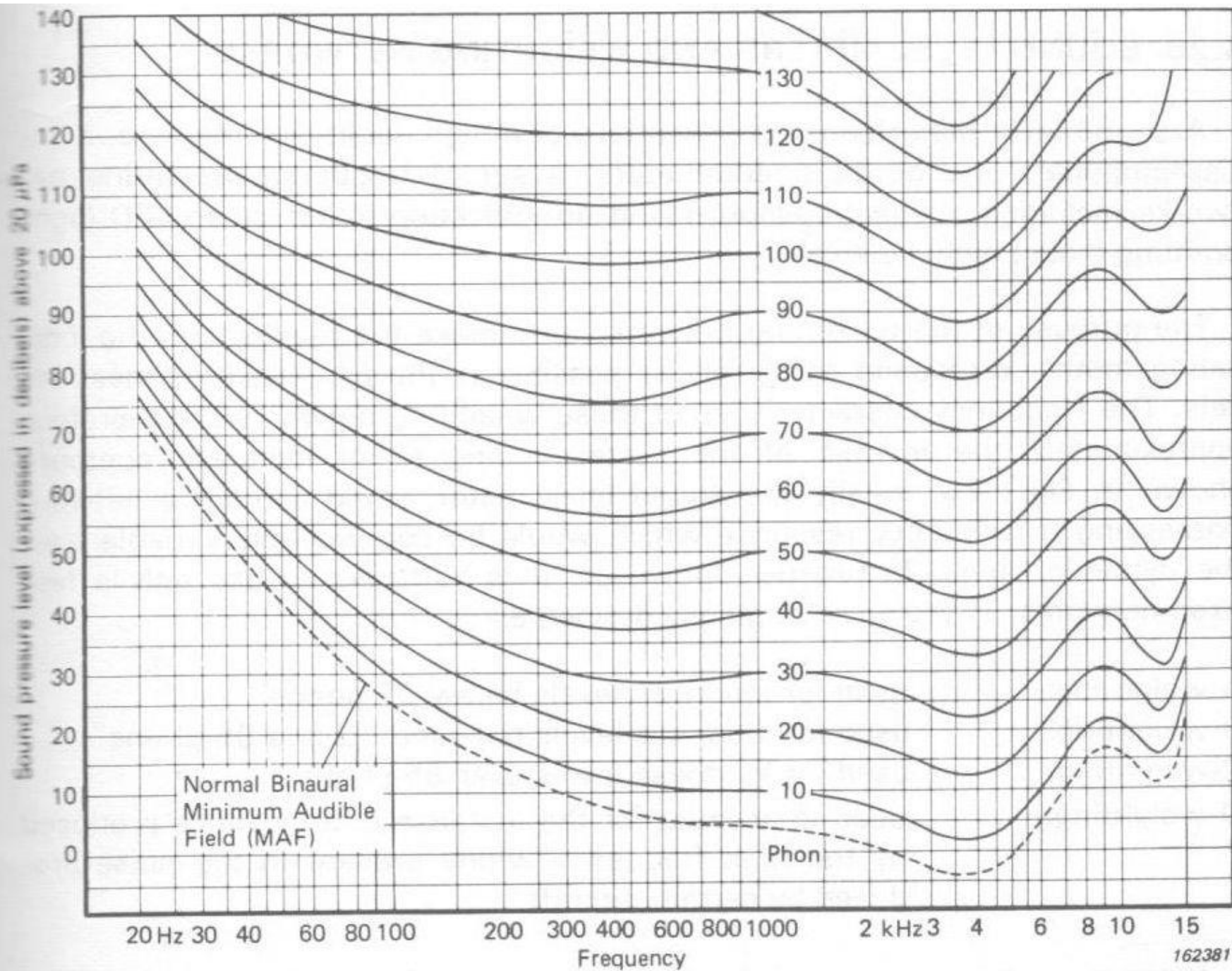

Pola dźwiękowe

WSTĘP DO AKUSTYKI POMIESZCZEŃ

Liczby kryterialne dotyczące hałasu

NR (noise rating)

NC (noise criteria)

PNC (preferred noise criteria)

Zależnie od przeznaczenia pomieszczenia NC/NR
przyjmują następujące wartości:

STUDIA i AUDYTORIA

- Studia radiowe dramatyczne NC 15(25dBA)
- Typowe studio radiowe/telewizyjne/nagrań NC 20(30dBA)
- Sale koncertowe teatru NC 20-25(30-35dBA)
- Sale kinowe NC 25-30(35-40dBA)

POMIESZCZENIA SZPITALNE

- Pomieszczenia audiometryczne NC 20-25(30-35dBA)
- Sale operacyjne/izolatki NC 30-35(40-45dBA)
- Sale zbiorowe/pokoje przyjęć NC 35(45dBA)
- Korytarze/laboratoria NC 35-40(45-50dBA)
- Łazienki/kuchnie/toalety NC 35-45(45-55dBA)
- Pomieszczenia administracyjne NC 30-40(40-50dBA)

HOTELE

- Pokoje NC 20-30(30-40dBA)
- Sale bankietowe/konferencyjne NC 30-35(40-45dBA)
- Korytarze/lobby NC 35-40(45-50dBA)

RESTAURACJE, SKLEPY, MAGAZYNY

- Restauracje/sklepy/magazyny NC 35-40(45-50dBA)
- Kluby nocne/domy użyteczności publicznej/kawiarnie NC 40-45(50-55dBA)

PRZEMYSŁ

- Portiernie/garaże NC 45-50(55-60dBA)
- Warsztat – przemysł lekki NC 45-55(55-65dBA)
- Warsztat – przemysł ciężki NC 50-65(60-75dBA)

MIESZKANIA

- Sypialnie NC 25(35dBA)
- Pokoje NC 30(40dBA)

BIURA

- Duże sale konferencyjne NC 25-30(35-40dBA)
- Małe sale konferencyjne/biura dyrekcji/pokoje recepcyjne NC 30-35(40-45dBA)
- Open space NC 35(45dBA)
- Kreślarnie obsługa komputerów NC 35-45(45-55dBA)

BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

- Sale rozpraw NC 25-30(35-40dBA)
- Sale widowiskowe NC 25-35(35-45dBA)
- Biblioteki/banki/muzea NC 30-35(40-45dBA)
- Łazienki/toalety NC 35-45(45-55dBA)
- Baseny/hale sportowe NC 40-50(50-60dBA)
- Garaże/parkingi NC 55(65dBA)

BUDYNKI AKADEMICKIE, EDUKACYJNE, ZABUDOWA SAKRALNA

- Kościoły NC 25-30(35-40dBA)
- Sale lekcyjne/wykładowe NC 25-35(35-45dBA)
- Laboratoria/pracownie NC 35-40(45-50dBA)
- Korytarze/sale gimnastyczne NC 35-45(45-55dBA)

Czas pogłosu

RT lub RT_{60} → czas w jakim poziom ciśnienia dźwięku zmniejszy się o 60dB od stanu ustalonego

Wg. Sabine

$$RT = \frac{0,161V}{A}$$

Gdzie:

RT – czas pogłosu [s]

V – objętość pomieszczenia [m^3]

A – całkowita chłonność akustyczna pomieszczenia [m^2] (w Sabinach)

Wg. Eyringa $RT = \frac{0,161V}{-S \ln(1 - \bar{\alpha})}$

Gdzie: $\bar{\alpha} = \frac{\alpha_1 S_1 + \alpha_2 S_2 + \dots + \alpha_n S_n}{S_1 + S_2 + \dots + S_n}$ = średni współczynnik pochłaniania pomieszczenia

$S = s_1 + s_2 + \dots + s_n$ = powierzchnia materiałów składowych

Wg. Fitzroya
$$RT = \frac{S_x}{S} \left[\frac{0,161V}{S\bar{\alpha}_x} \right] + \frac{S_y}{S} \left[\frac{0,161V}{S\bar{\alpha}_y} \right] + \frac{S_z}{S} \left[\frac{0,161V}{S\bar{\alpha}_z} \right]$$

Gdzie:

Np. $\frac{S_x}{S} \left[\frac{0,161V}{S\bar{\alpha}_x + 4mV} \right]$ - składowa czasu pogłosu w osi x z uwzględnieniem pochłaniania powietrza (4mV)

S - całkowita powierzchnia pomieszczenia [m²]

V – całkowita objętość pomieszczenia [m³]

S_x – całkowita powierzchnia równoległa do osi x

Wg. Millingtona i Setta $RT = \frac{0,161V}{\sum -s_i \ln(1 - \alpha_i)}$

Gdzie:

s_i – powierzchnia i-tego materiału

α_i – współczynnik pochłaniania i-tego materiału

WSTĘP DO AKUSTYKI POMIESZCZEŃ

W najczęściej spotykanym pomieszczeniu prostopadłościennym o wymiarach l_x l_y l_z przy odpowiednim pobudzeniu akustycznym powstają fale stojące o następującym rozkładzie częstotliwości:

$$f = \frac{c}{2} \sqrt{\left[\left(\frac{n_x}{l_x}\right)^2 + \left(\frac{n_y}{l_y}\right)^2 + \left(\frac{n_z}{l_z}\right)^2\right]}$$

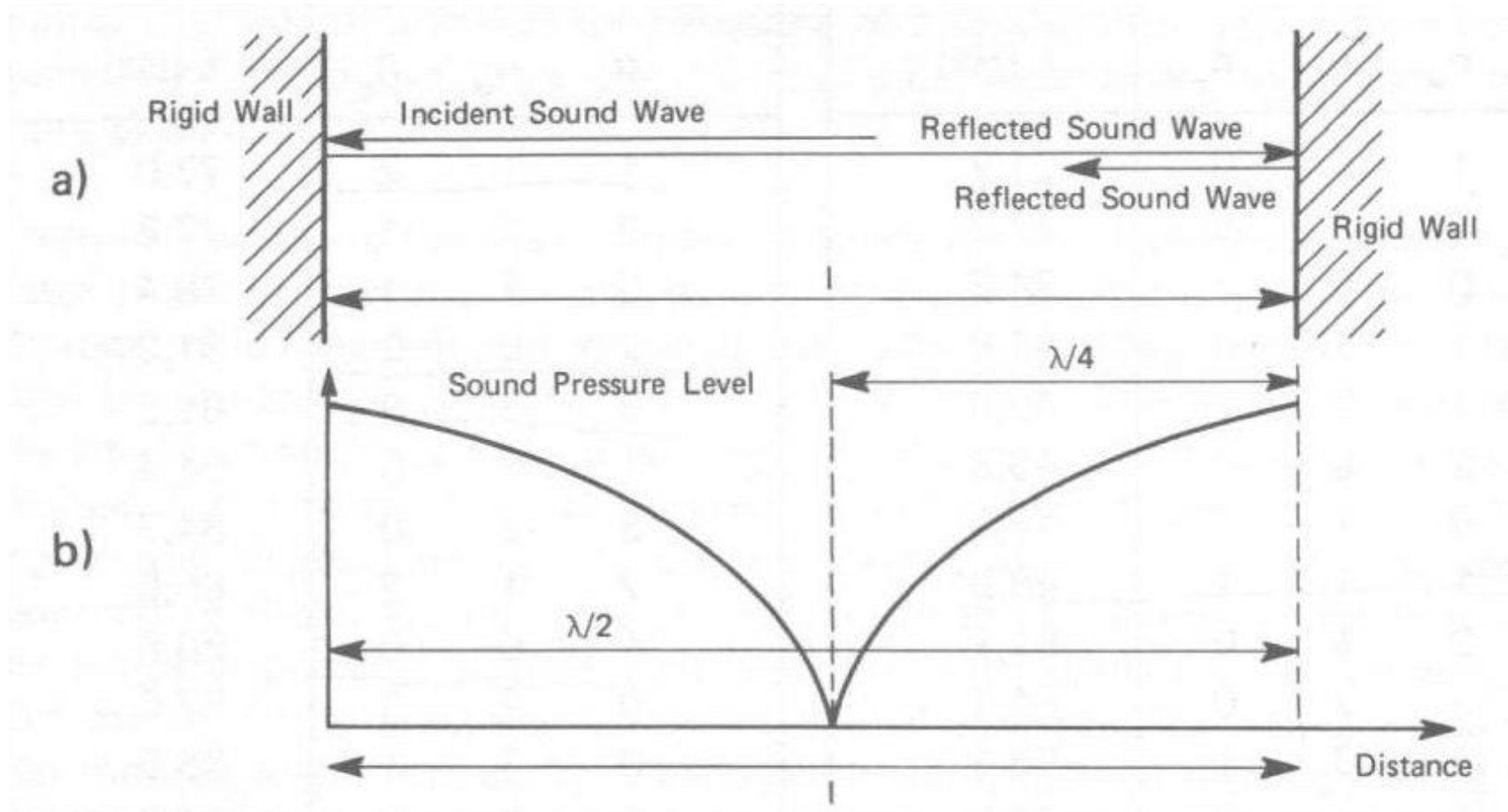
Gdzie:

f – częstotliwości modalne

l_x l_y l_z - wymiary pomieszczenia

n – rząd postaci (0,1,2,3,...)

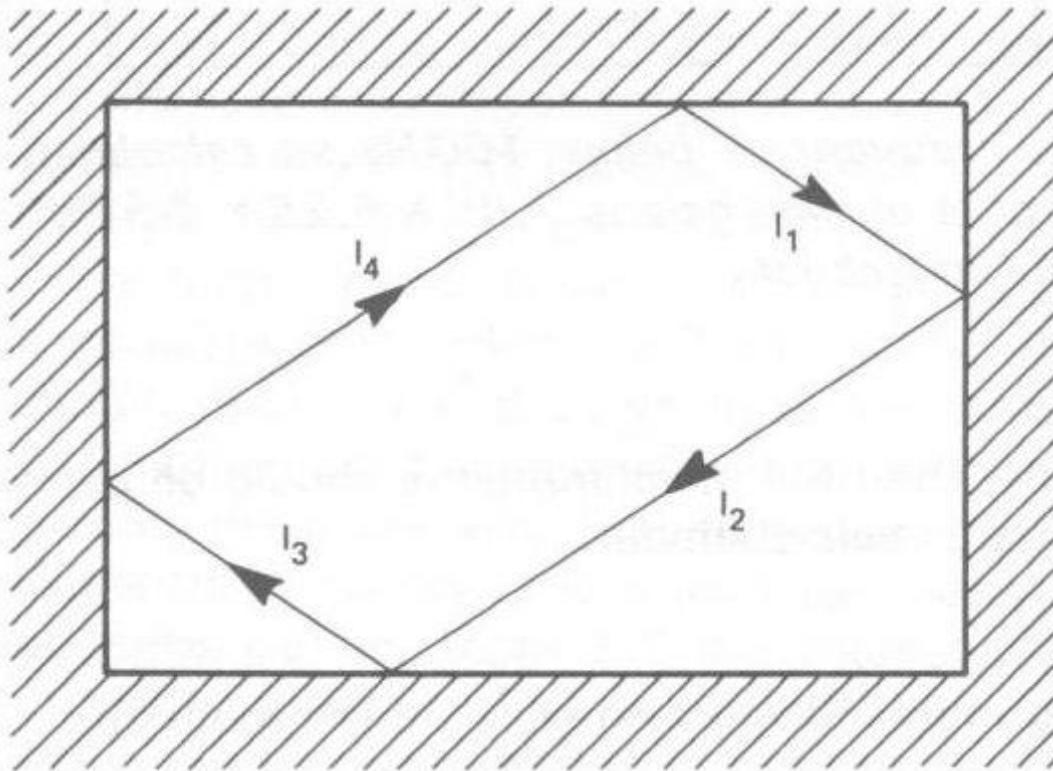
Postacie drgań

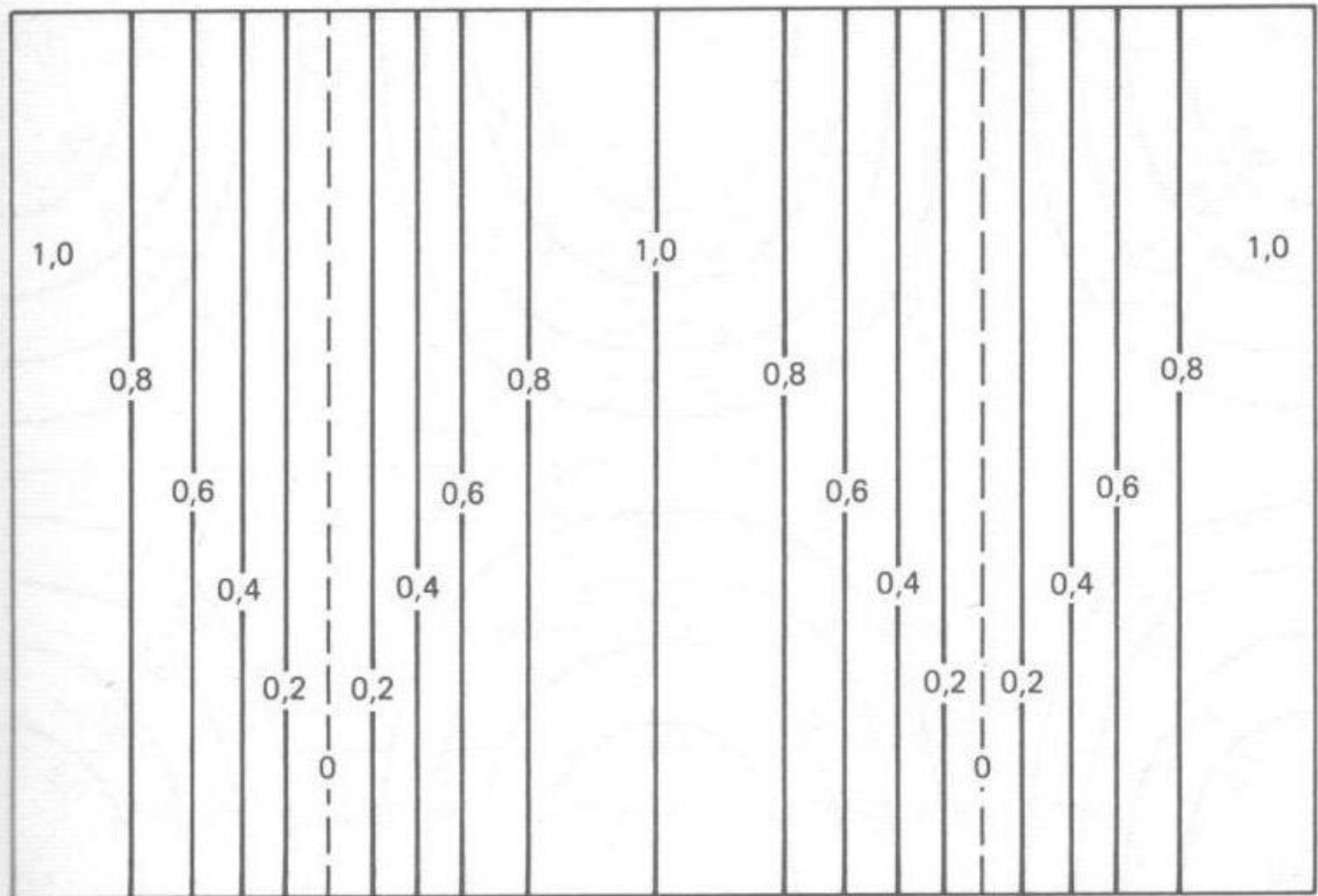
osiowe

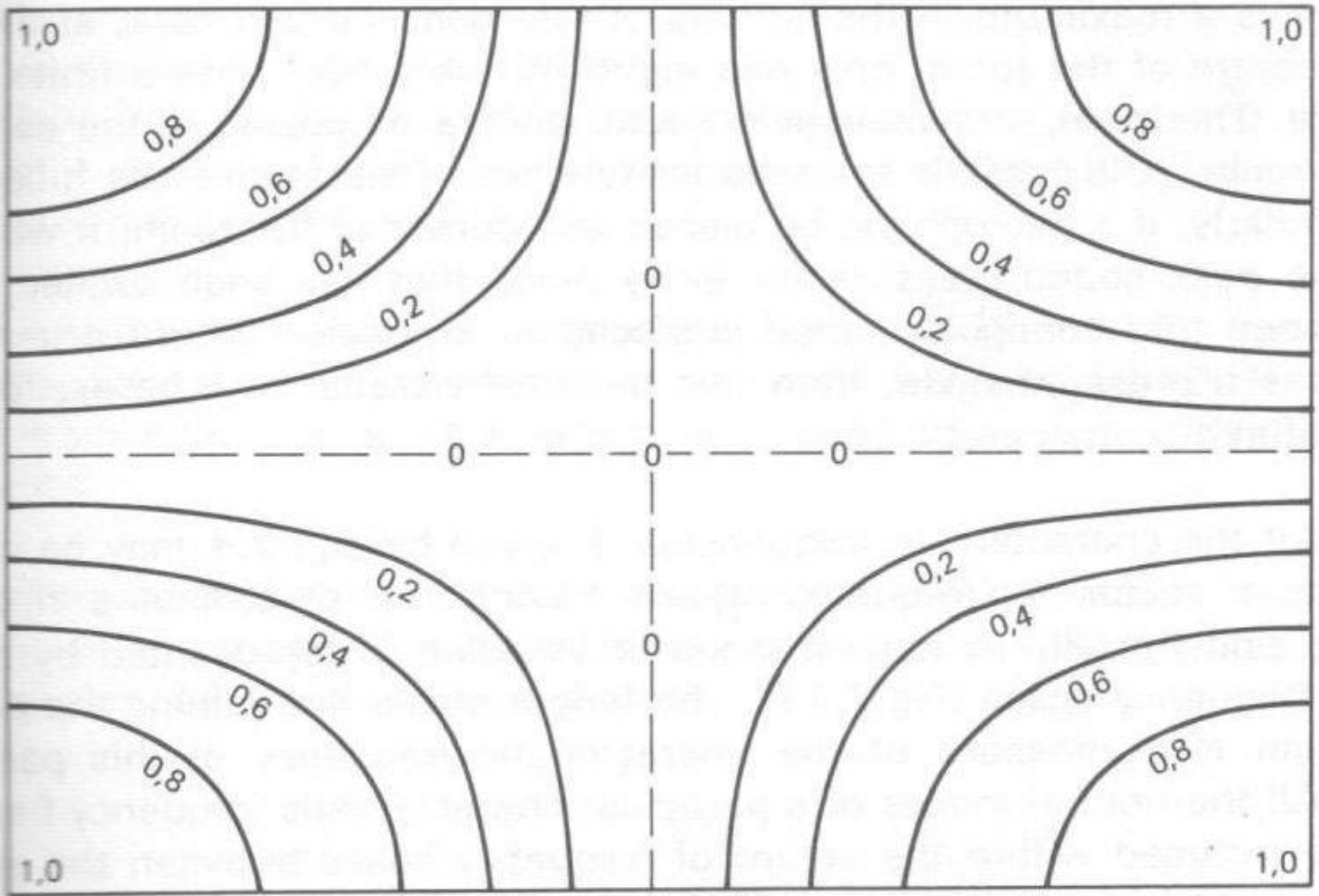
Tangencjalne

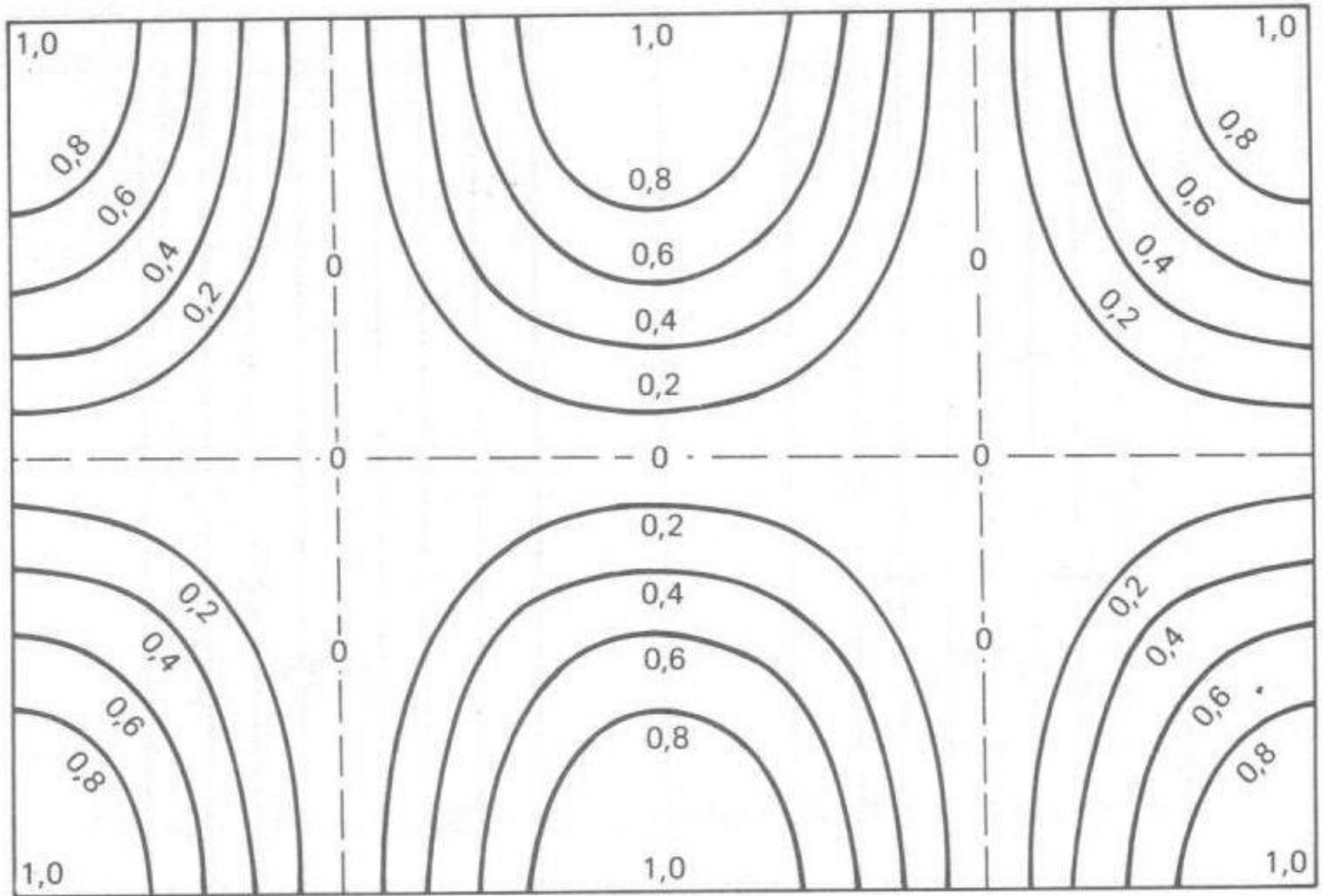
$$l_1 + l_2 + l_3 + l_4 = n \frac{\lambda}{2}$$

Mode: (2,0,0)

Mode: (1,1,0)

Mode: (2,1,0)

Całkowita liczba postaci fal akustycznych n w okolicy częstotliwości f_c

$$n = 4V \left(\frac{f_c}{c} \right)^3$$

$$\frac{\text{postać}}{\text{Hz}} = \frac{12V f_c^2}{c^3}$$

$$MFP = \frac{4V}{S}$$

„Złote proporcje” pomieszczenia prostokątnego

Wymiary znormalizowane do jednostkowej
wysokości $h=1$

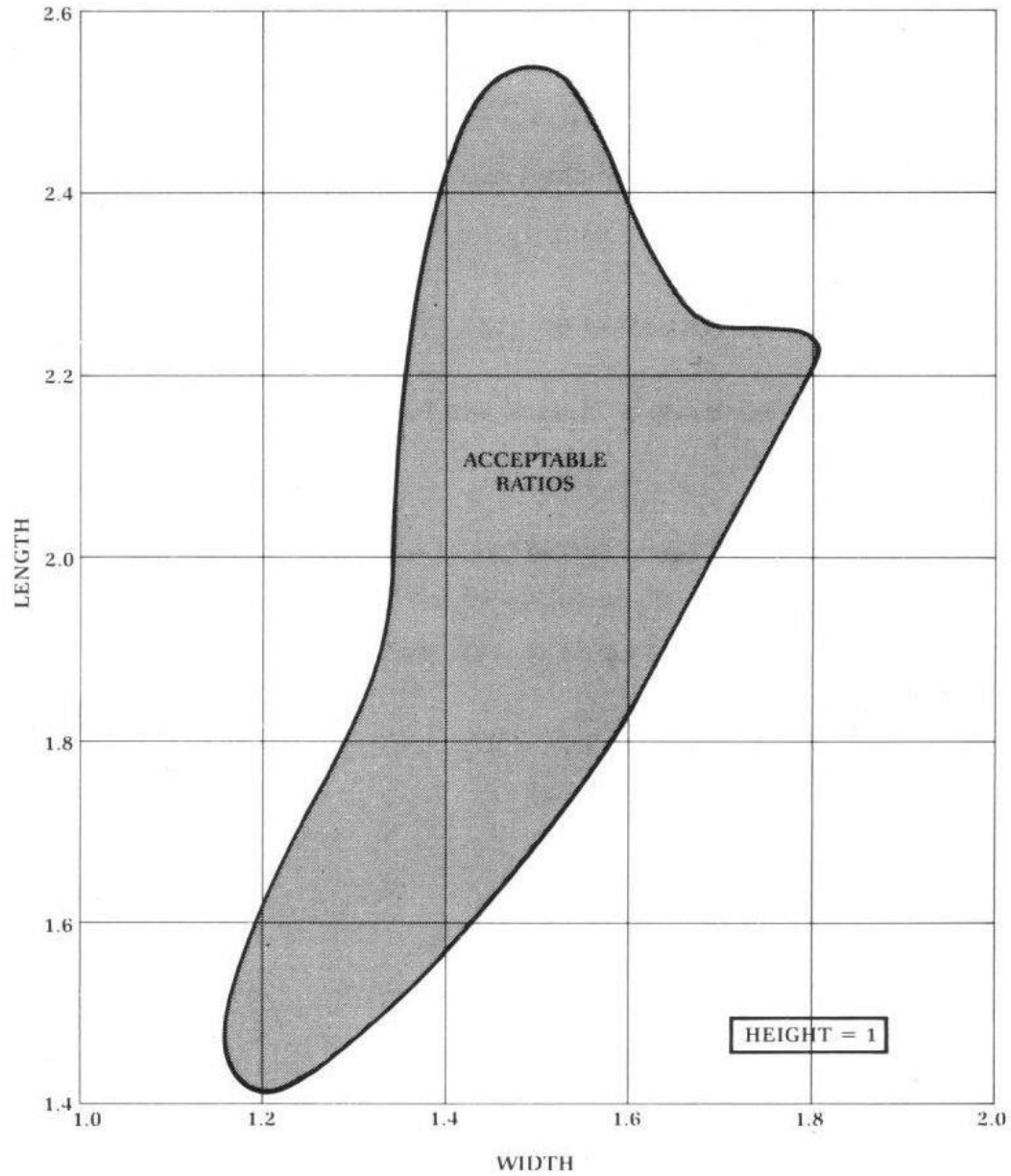
1,14:1,39:1

1,28:1,54:1

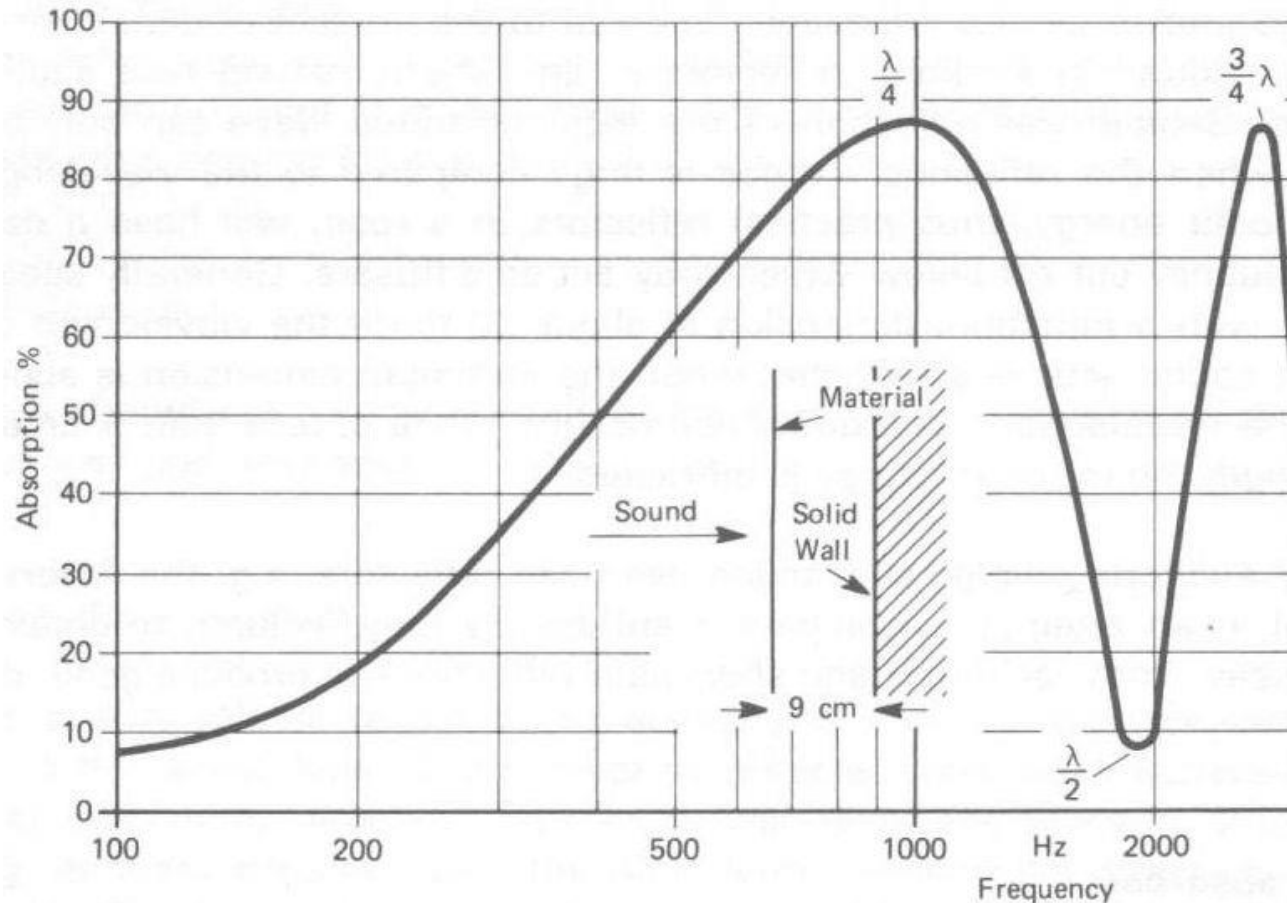
1,6:2,33:1

Proporcje te wyznaczają tzw. płaszczyznę Bolta, w której zawarte są akceptowalne, zalecane proporcje akustyczne pomieszczeń prostokątnych ze względu na jakość słuchanej muzyki oraz zrozumiałość mowy.

Optimum room ratios

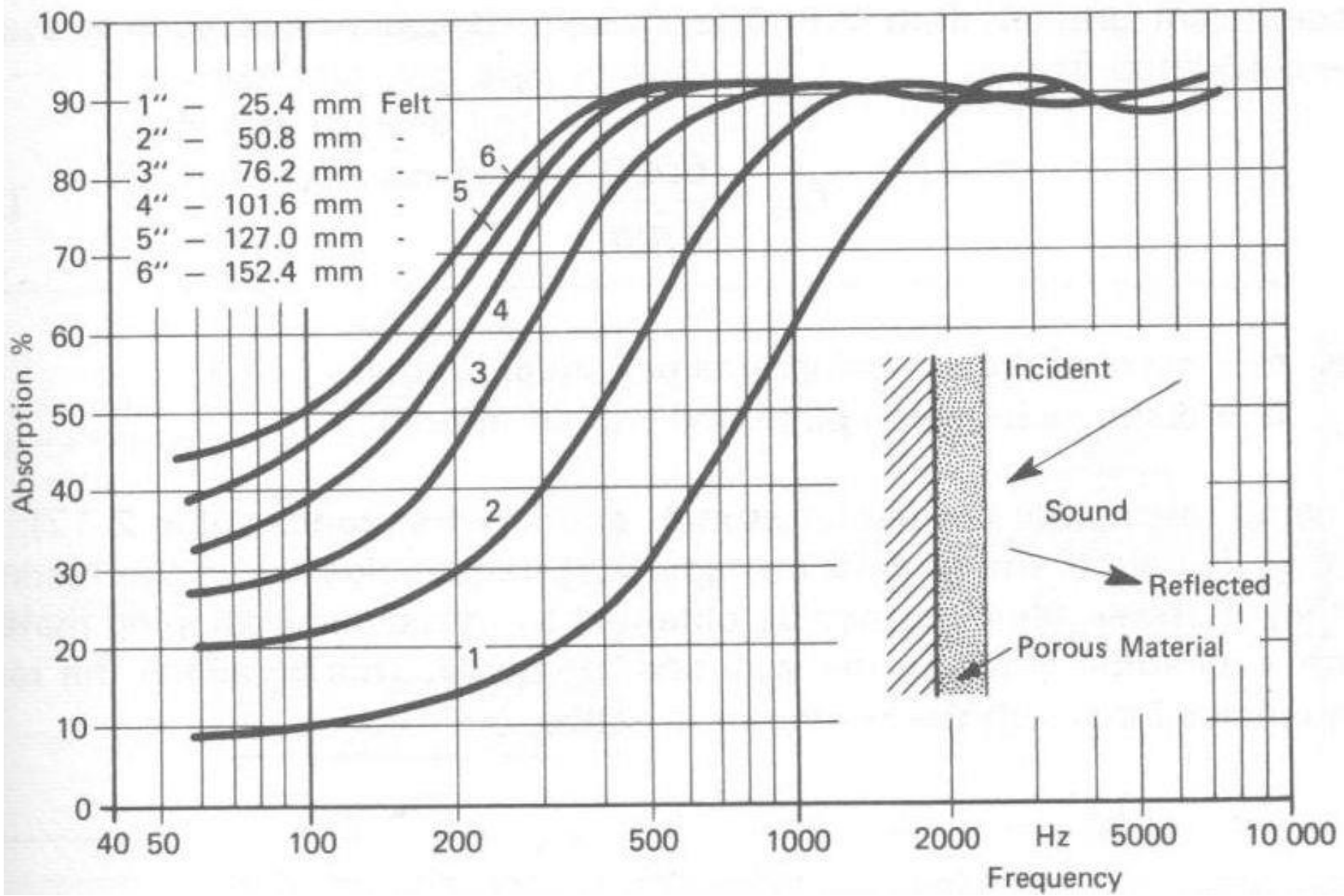

Elementy akustycznej adaptacji pomieszczeń

Powierzchniowe pochłaniacze dźwięku

Panelowe pochłaniacze dźwięku

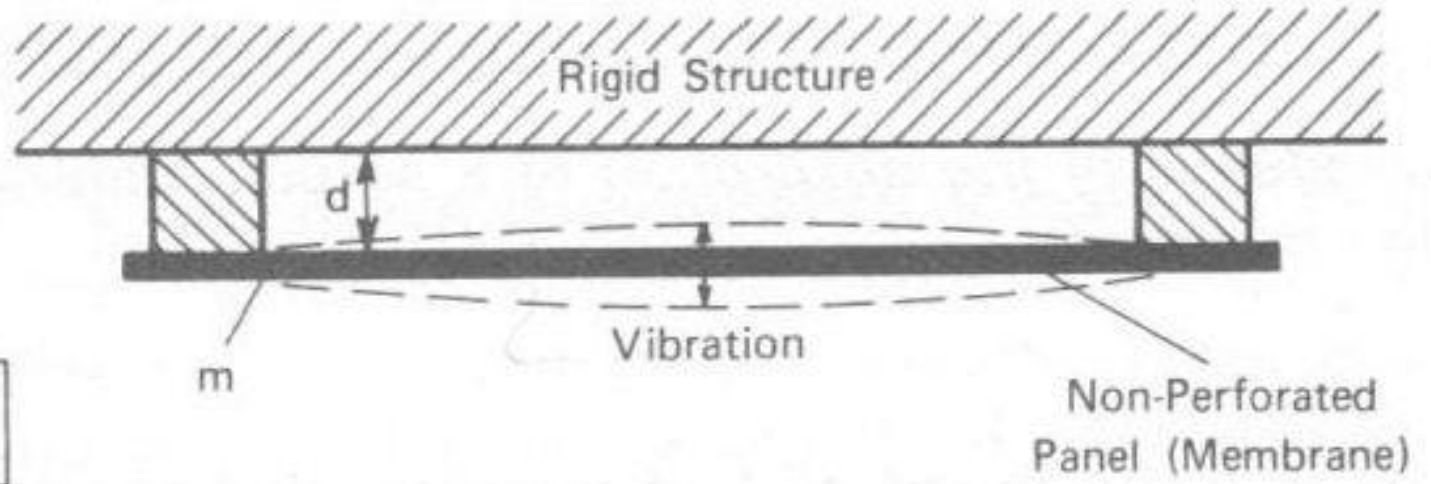
Jeśli współczynnik pochłaniania dźwięku jest większy od 0,5 częstotliwość rezonansowa panelowego pochłaniacza dźwięku wynosi:

$$f_{res} = \frac{6000}{\sqrt{md}}$$

Gdzie:

m – powierzchniowa masa pochłaniacza [kg/m²]

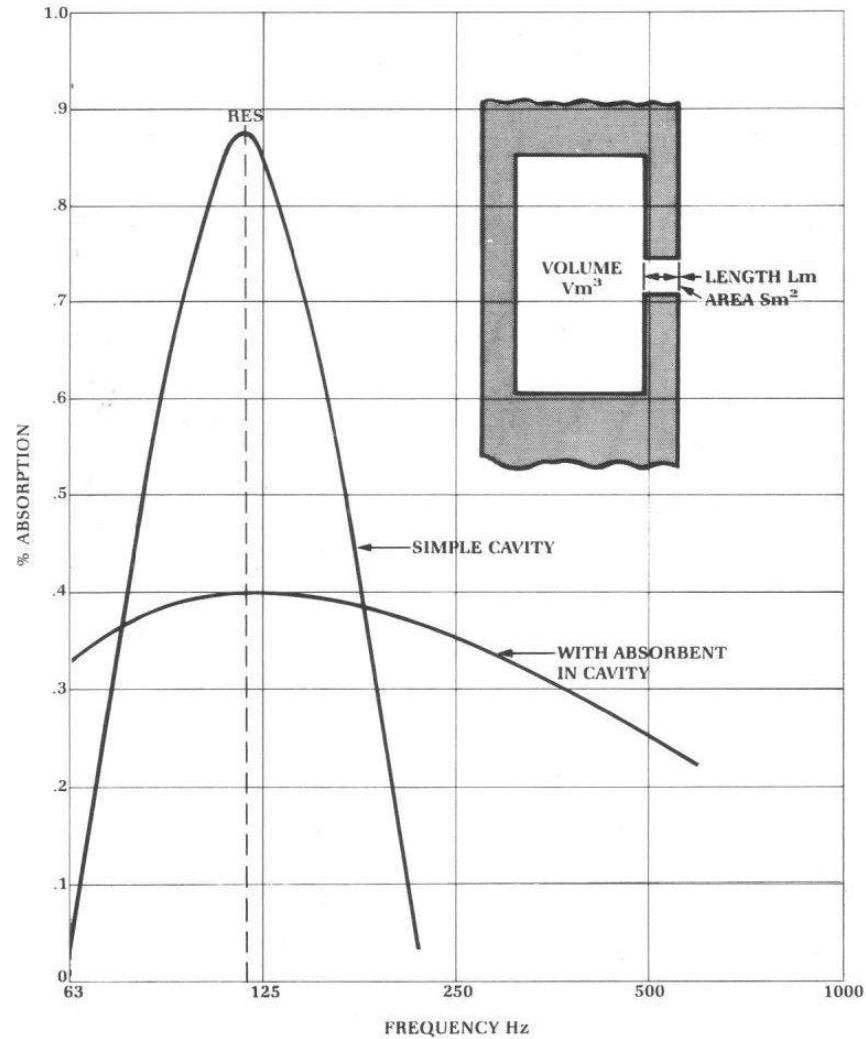
d – odległość między pochłaniaczem a twardą ścianą odbijającą [m]

$$f_o = \frac{6000}{\sqrt{m \cdot d}}$$

m = Mass of panel in kg/m^2
 d = Distance Structure-Panel in m

Pochłaniacze rezonansowe (rezonatory Helmholtza)

$$f_{res} = \frac{c}{2\pi} \sqrt{\frac{S}{LV}}$$

Gdzie:

c – prędkość dźwięku [m/s]

S – przekrój powierzchni otworu wlotowego rezonatora [m^2]

L – długość otworu wlotowego rezonatora [m]

V – objętość wnętrza rezonatora [m^3]

Zależnie od własności pochłaniających lub tłumiących wnętrza rezonatora charakterystyki przebiegają następująco:

Porowate materiały pochłaniające

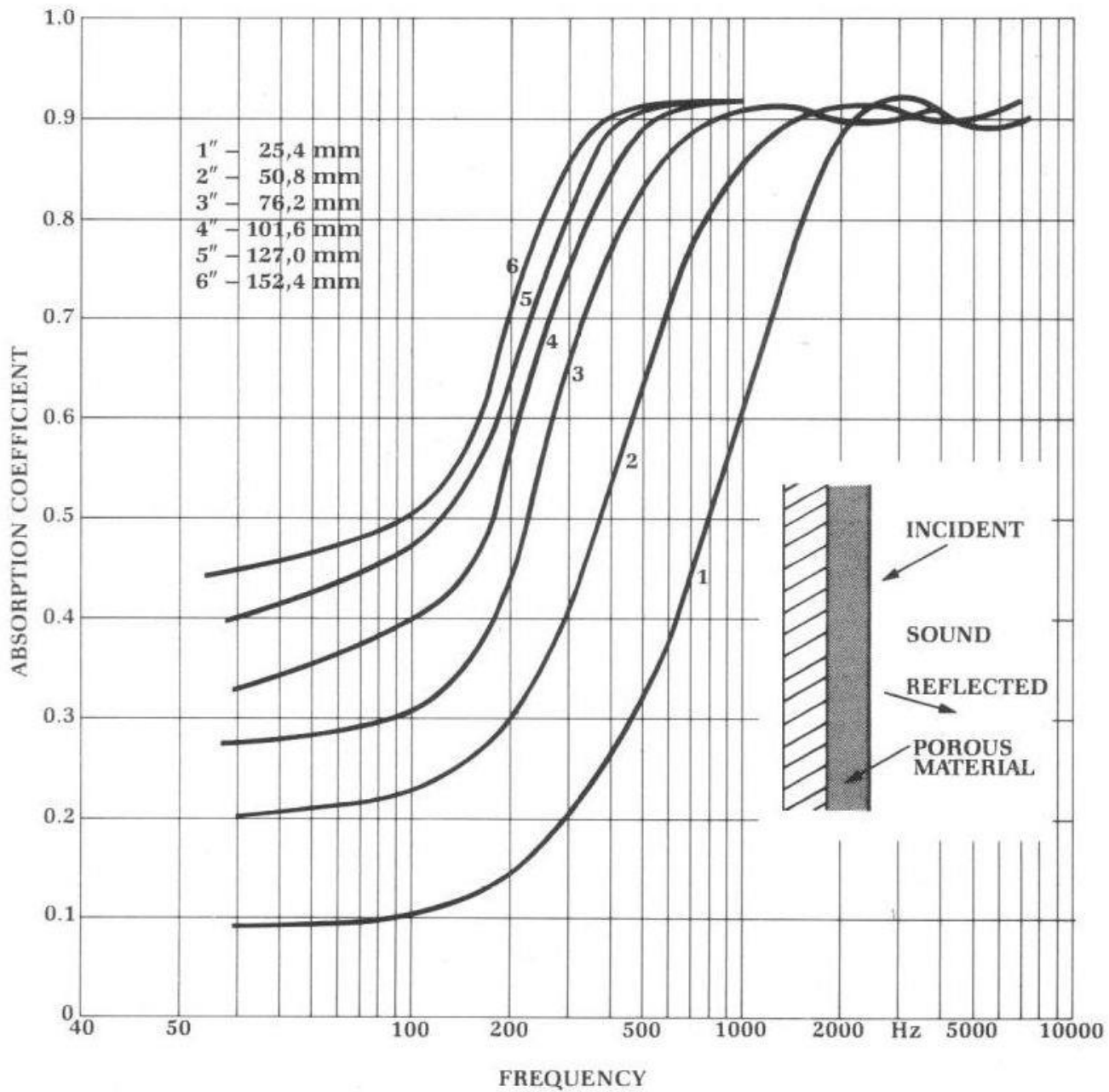
Częstotliwość, poniżej której własności chłonne materiału maleją

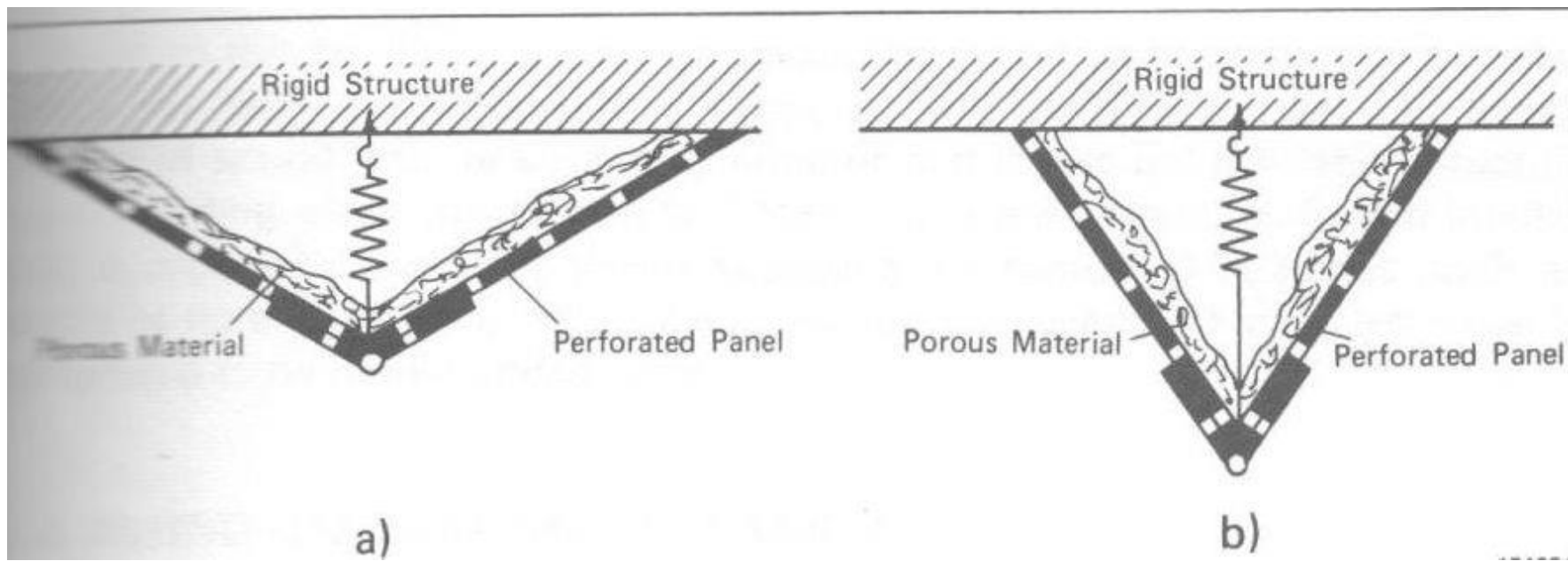
$$f = \frac{c}{2D} [Hz]$$

Gdzie:

c – prędkość dźwięku

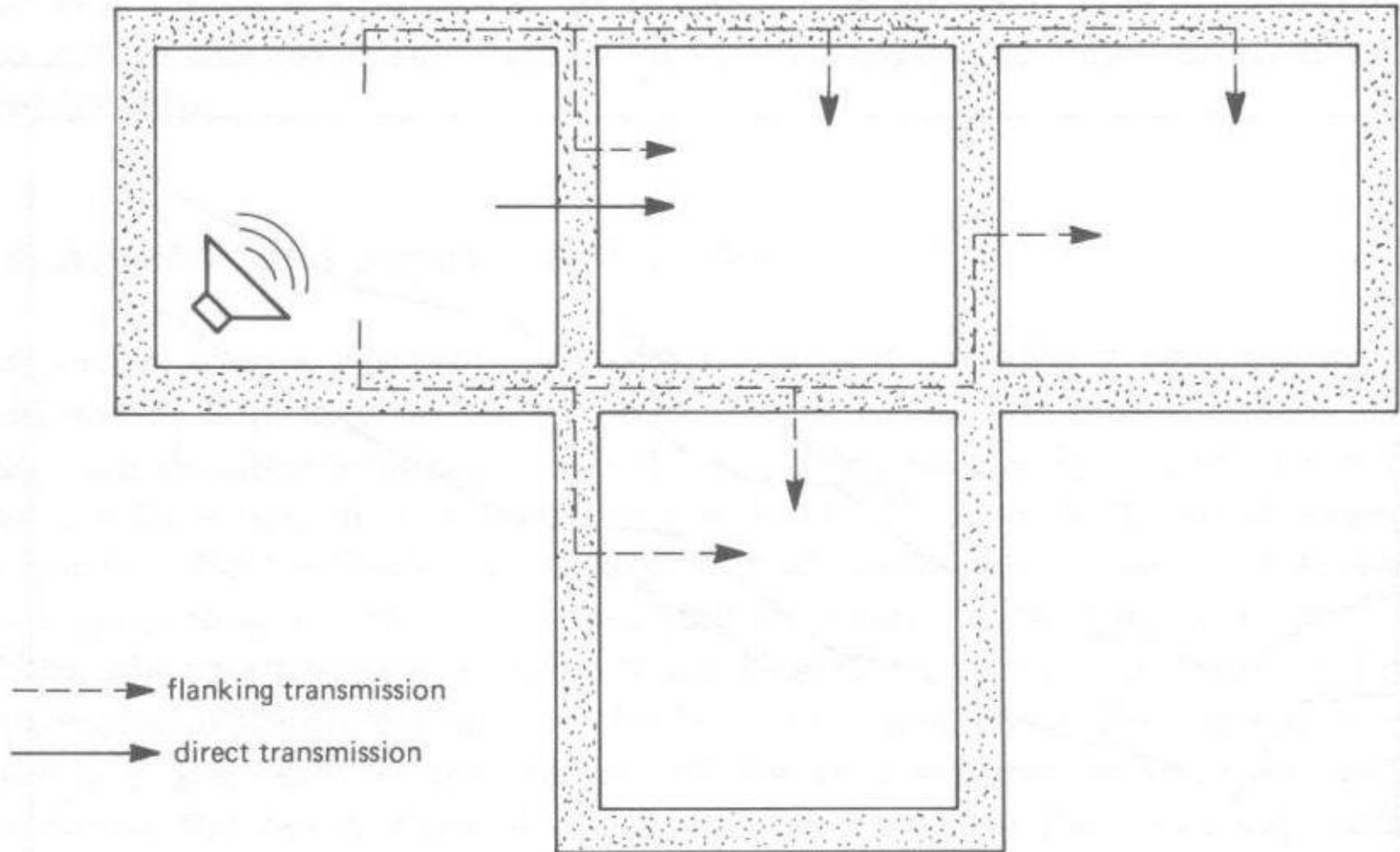
D – grubość materiału porowatego

Przegrody akustyczne

Drogi przenoszenia dźwięku między pomieszczeniami

Izolacyjność akustyczną ścian charakteryzuje się jako:

$$R = 10 \log \left(\frac{W_1}{W_2} \right) [dB]$$

Gdzie:

W_1 - moc dźwięku padającego na ścianę w pomieszczeniu nadawczym

W_2 – moc dźwięku przenikającego przez ścianę w pomieszczeniu odbiorczym (chronionym)

$$R = L_1 - L_2 + 10 \log \left(\frac{S}{A} \right)$$

Gdzie:

L_1 – uśredniony poziom ciśnienia dźwięku w pomieszczeniu nadawczym

L_2 – uśredniony poziom ciśnienia dźwięku w pomieszczeniu odbiorczym

S – powierzchnia ściany/przegrody oddzielającej pomieszczenia

A – równoważna chłonność akustyczna pomieszczenia odbiorczego wyznaczona z pomiaru czasu pogłosu

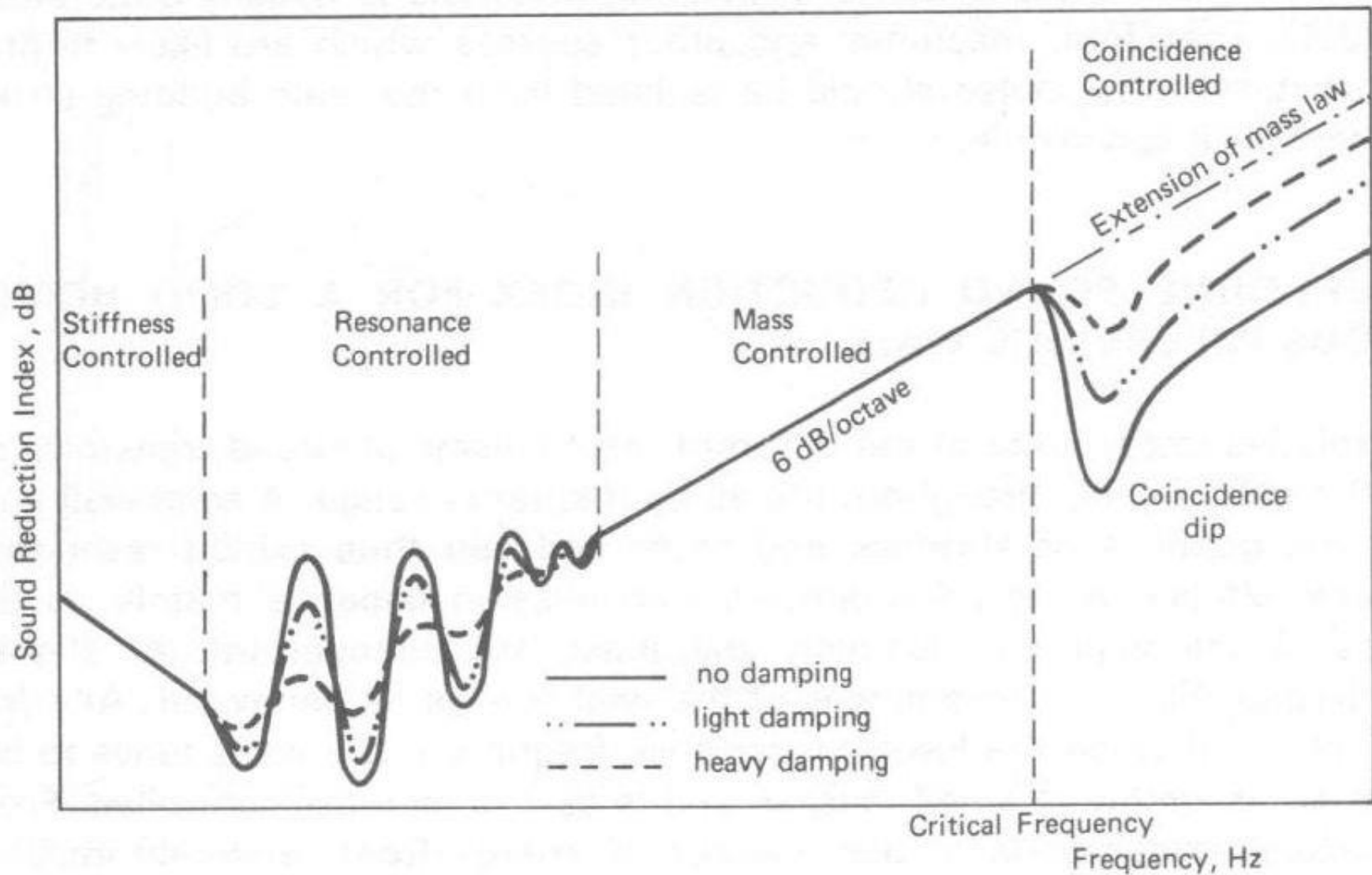
Izolacyjność akustyczna jednorodnej przegrody stałej

$$R = 20 \log(fm) - 47 \text{ dB}$$

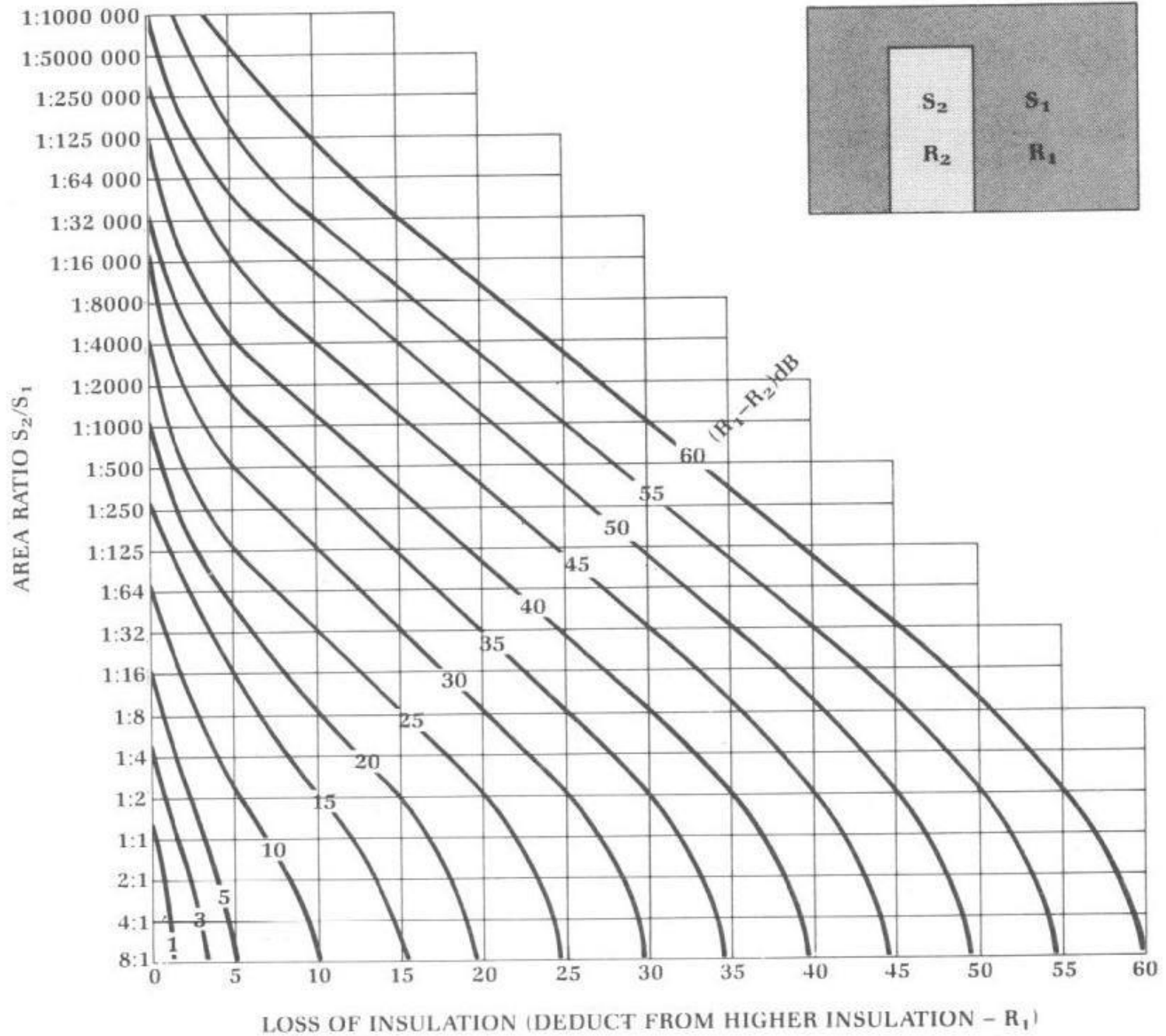
Gdzie:

f – częstotliwość dźwięku padającego [Hz]

m – powierzchniowa gęstość przegrody [kg/m^2]

W przypadku przegród niejednorodnych o różnych powierzchniach i różnych izolacyjnościach akustycznych strata R przedstawiona jest na poniższym rysunku.

LOSS OF INSULATION (DEDUCT FROM HIGHER INSULATION - R_1)

Dziękuję za uwagę

Dr inż. Wit Stanek
Metoda Studio 2015